

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽEMĖS ŪKIO RŪMAI

Lietuvos Respublikos Seimo Biudžeto ir finansų komitetui
Lietuvos Respublikos Seimo posėdžių sekretoriatui

2026-02-18 Nr. 1.02-0067

DĖL KREDITO UNIJŲ TEISINIO REGULIAVIMO TOBULINIMO

Lietuvos Respublikos žemės ūkio rūmai, susipažinę su Asociacijos Lietuvos kredito unijų (toliau – ALKU) pateiktais pasiūlymais dėl Lietuvos Respublikos kredito unijų įstatymo (toliau – KUĮ) ir Lietuvos Respublikos centrinių kredito unijų įstatymo (toliau – CKUĮ) tobulinimo, reiškia palaikymą ir pritaria šiai teisėkūros iniciatyvai.

Kredito unijos yra strategiškai svarbi regioninės finansinės infrastruktūros dalis, užtikrinanti finansinių paslaugų prieinamumą gyventojams, ūkininkams ir smulkiąjam bei vidutiniam verslui, ypač tose teritorijose, kuriose komercinių bankų tinklas yra reikšmingai sumažėjęs. Todėl teisinis reguliavimas turi būti proporcingas, ekonomiškai pagrįstas ir orientuotas į sektoriaus tvarumą, konkurencingumą bei finansinį stabilumą. ALKU siūlomi KUĮ ir CKUĮ pakeitimai yra sistemiški, atliepiantys tiek regioninės finansinės atskirties mažinimo, tiek ir finansinio stabilumo užtikrinimo reikalavimus, todėl vertintini kaip subalansuotas ir pagrįstas sektoriaus stiprinimo paketas.

Atsižvelgdami į pridėdamame rašte išdėstytus argumentus, prašome, svarstant KUĮ ir CKUĮ pakeitimus įvertinti bei palaikyti ALKU pateiktus siūlymus, įtraukiant juos į teisėkūros darbotvarkę.

PRIDEDAMA: raštas dėl kredito unijų teisinio reguliavimo tobulinimo (KUĮ ir CKUĮ) pakeitimų, 6 lapai.

Pagarbiai

Direktorius

Sigitas Dimaitis

Modestas Rezgys, tel. +370 (37) 409 370, el. p. m.rezgys@zur.lt

Chamber of Agriculture of the Republic of Lithuania

Asociacija
Duomenys kaupiami ir saugomi
Juridinių asmenų registre
Kodas 135199748
K. Donelaičio g. 2, LT-44213 Kaunas, Lietuva, Lithuania

Tel. (8 37) 400 351
Phone +370 37 400 351
Faks. (8 37) 400 350
Fax +370 37 400 350
El. paštas zur@zur.lt

<http://www.zur.lt>
PVM mokėtojo kodas LT351997412
Atsiskait. sąskaita Nr. LT717300010002241806
AB Swedbank bankas, banko kodas 73000

Lietuvos Respublikos Seimo biudžeto ir finansų komitetui

El. p. bfk@lrs.lt

Lietuvos Respublikos Seimo posėdžių sekretoriatui

El. p. sps@lrs.lt

DĖL KREDITO UNIJŲ TEISINIO REGULIAVIMO TOBULINIMO (KUJ IR CKUJ PAKEITIMŲ)

Tikime, kad finansinių paslaugų prieinamumas yra būtina sąlyga visų visuomenės grupių gerovei užtikrinti. Atsižvelgdami į tai, palaikome teisės aktų tobulinimo iniciatyvas, kurios leistų efektyviau šalinti esamus barjerus ir gerinti paslaugų pasiekiamumą. Mūsų tikslas – konstruktyviai prisidėti prie teisinio reguliavimo, kuris kurtų vertę kiekvienam verslo subjektui ar vartotojui ir stiprintų pasitikėjimą finansų sistema.

Kredito unijos, būdamos orientuotos į vietos bendruomenės finansinių poreikių tenkinimą, yra strategiškai svarbios finansinių paslaugų teikėjos nutolusiose vietovėse. Mažėjant bankų skyriams regionuose yra paveikiamos pažeidžiamiausios visuomenės grupės, įskaitant vyresnio amžiaus asmenis, riboto judumo asmenis bei gyventojus, neturinčius pakankamų skaitmeninio raštingumo įgūdžių arba galimybių naudotis elektroninės bankininkystės paslaugomis, taip didėja finansinės atskirties rizika.

Manome, kad siekiant užtikrinti tvarų finansinių paslaugų prieinamumą regionų gyventojams ar verslams, būtina tobulinti teisinį reglamentavimą, kad būtų padidintas kredito unijų sektoriaus efektyvumas ir pelningumas. Tai sudarys prielaidas kredito unijoms išlaikyti ir plėsti savo geografinę aprėptį, tuo užtikrinant nepertraukiamą ir kokybišką paslaugų teikimą vietos bendruomenėms. Kredito unijų aptarnavimo vietos sudaro net 45 proc. visų bankinio sektoriaus aptarnavimo skyrių¹ (bankai iš viso turi 156 banko skyrius (įskaitant skyrius su individualiu laiku), tuo tarpu kredito unijos turi 127 klientų aptarnavimo vietas, įskaitant nutolusias kasas).

Atsižvelgiant į tai, siūlome svarstyti ir inicijuoti teisės aktų pakeitimus, skirtus kredito unijų sektoriaus stiprinimui, siekiant maksimaliai išnaudoti jų potencialą sprendžiant regioninės finansinės atskirties problemą.

Žemiau pateikiame savo siūlymus ir komentarus dėl Lietuvos Respublikos kredito unijų įstatymo (toliau – KUJ) ir Lietuvos Respublikos centrinių kredito unijų įstatymą (toliau – CKUJ) tobulinimo:

1. Dėl kredito unijų teikiamų finansinių paslaugų

KUJ 5 straipsnio 3 dalis reglamentuoja, kokias ir kam finansines paslaugas kredito unijos turi teisę teikti. Pagrindines finansines paslaugas (skolinimo ir indėlių priėmimo) kredito unijos iš esmės gali teikti tik savo nariams, išskyrus KUJ 4 straipsnio 6 dalyje nurodytą baigtinį sąrašą subjektų, iš kurių kredito unijos gali priimti indėlius be jų narystės. Šis reikalavimas teikti pagrindines finansines paslaugas tik savo nariams, kuriems taikomi griežti narystės kriterijai, sukuria neproporcingas kliūtis, tiesiogiai ribojančias finansinių paslaugų prieinamumą, ypač regionuose, kur kredito unijos užtikrina kritinę fizinę finansinių paslaugų infrastruktūrą. Mažesnes pajamas gaunantiems ar žemesnio finansinio raštingumo asmenims narystės procesas ir su ja susiję turtiniai įsipareigojimai (pavyzdžiui, privalomas KUJ nustatytas 30 eurų pajinis įnašas už pagrindinį pajų) dažnai tampa stabdančiu veiksniu renkantis kredito uniją kaip paslaugos teikėją.

Šiuo metu kredito unijų sektoriuje dominuojantis teritorinis narystės kriterijus (narys turi gyventi, dirbti arba mokytis savivaldybės, kurioje įregistruota kredito unijos buveinė, teritorijoje ar kitų kredito unijos įstatuose nurodytų savivaldybių, kurios ribojasi su šia savivaldybe, teritorijose) dirbtinai susiaurina kredito unijų užimamą rinkos dalį. Finansinių paslaugų vartotojas paslaugas renkasi pagal greitį, patogumą ir kainą, o ne pagal siaurą geografinę vietą. Esamas reguliavimas lemia, kad kredito unijos regionuose veikia izoliuotos rinkos (tik tam tikrose savivaldybėse) ir apribotos paklausos sąlygomis, nors objektyvus poreikis finansinėms paslaugoms šiose vietovėse yra ženkliai didesnis. Tokia situacija riboja kredito unijų galimybes konkuruoti su kitais rinkos dalyviais ir pilnavertiškai užpildyti nišą, susidariusią dėl komercinių bankų pasitraukimo iš regionų, nors yra didelis poreikis pagrindinėms finansinėms paslaugoms šiose vietovėse.

Kredito unijos klientas, kuriam tinkamos kredito unijos paslaugos ir kuris norėtų ilgalaikio santykio su kredito unija, įskaitant dalyvavimą jos veikloje, galėtų tapti nariu, atitikdamas narystės kriterijus ir prisiimdamas

¹ Lietuvos banko asociacijos paskelbtais duomenimis <https://www.lba.lt/lt/zemelapis>

atsakomybes, tuo pačiu gaudamas papildomų naudų bei balsavimo teisę. Taip galėtų būti padidintas kooperacijos principo patrauklumas šiuolaikiniam vartotojui. Kredito unijoms papildomos pajamos iš ne narių leistų tapti finansiškai stabilesnėmis ir efektyvesnėmis ir tai tiesiogiai galėtų būtų naudinga nariams (pajininkams) per galimybę jiems pasiūlyti didesnius indėlių procentus, mažesnes paskolų palūkanas ir mažesnius kitų paslaugų įkainius. Ne narių aptarnavimas stiprintų tiek pačias kredito unijas, tiek galėtų didinti ekonominę naudą nariams. Toks subalansuotas reglamentavimas leistų kredito unijoms tapti konkurencingesnėmis ir finansiškai stipresnėmis, tuo pačiu išsaugant esminius kooperacijos principus, t. y., kredito uniją ir toliau valdytų jos nariai, o ne nariai išliktų tik papildomu pajamų šaltiniu, tarnaujančiu narių bendriesiems tikslams ir finansiniams poreikiams.

Europos Sąjungos valstybių patirtis rodo, kad tvari kooperatinių įstaigų plėtra tiesiogiai koreliuoja su suteikta galimybe teikti paslaugas ne tik nariams. Vokietijos, Prancūzijos ir Olandijos pavyzdžiai atskleidžia, kad kooperatinės įstaigos, išlaikančios kooperatinį valdymą, bet atvėrusios finansines paslaugas visiems asmenims, užtikrina didesnę klientų apimtį, kas sąlygoja technologinę pažangą bei veiklos efektyvumą. Pavyzdžiui, Vokietijos kooperatinės finansų įstaigos teikia paslaugas tiek nariams, tiek ne nariams ir taip užima penktadalį šalies mažmeninės bankininkystės rinkos bei išlaiko tankų skyrių tinklą regionuose. Panaši tendencija stebima ir Prancūzijoje, kur kooperatiniai bankai aptarnauja dešimtis milijonų klientų².

Papildomai pabrėžiame, kad siūlomas reguliavimo pokytis neturėtų įtakos kredito unijų sektoriaus rizikos lygiui, t. y. kredito unijoms ir toliau galiojūt esami prudenciniai reikalavimai (kapitalo pakankamumo, likvidumo bei kiti riziką ribojantys normatyvai). Be to, finansinių paslaugų teikimas asmenims, neturintiems nario statuso, iš esmės nekeistų kredito unijos rizikos profilio, kadangi narystė kredito unijoje nekoreliuoja su asmens mokumu ar kredito rizika. Centrinės kredito unijos ir toliau užtikrintų konsoliduotą kredito unijų grupių rizikų valdymą bei priežiūrą, garantuodamos kredito unijų sistemos atsparumą nepriklausomai nuo paslaugų gavėjų statuso.

Atsižvelgiant į tai, siūlome keisti KUĮ 5 straipsnio 4 dalį, išdėstant ją taip:

„4. Kredito unija turi teisę teikti finansines paslaugas:

- 1) savo nariams;
- 2) kredito unijų asociacijoms;
- 3) kredito unijoms;
- 4) centrinei kredito unijai, kurios narė yra kredito unija;
- 5) asmenims, kurių reikalavimai ir (arba) įsipareigojimai perėjo kredito unijai po kitos kredito unijos reorganizavimo, tačiau ne ilgiau kaip iki šių asmenų sudarytų sutarčių su kita kredito unija dėl tokių reikalavimų ir (arba) įsipareigojimų galiojimo pabaigos visiems asmenims“.

Taip pat siūlome naikinti KUĮ 5 straipsnio 5 ir 6 dalis:

~~5. Šio straipsnio 2 dalies 2, 3 punktuose ir 3 dalies 3, 5, 6, 7, 8, 9 punktuose nurodytas finansines paslaugas kredito unija turi teisę teikti visiems asmenims.~~

~~6. Be šio straipsnio 4 dalyje nurodytų asmenų, indėlius ir kitas grąžintinas lėšas kredito unija turi teisę priimti ir iš Lietuvos Respublikos biudžetinių įstaigų, jeigu tai numatyta kredito unijų steigimo dokumentuose, Lietuvos Respublikoje įsteigtų asociacijų, religinių bendruomenių ir bendrijų, profesinių sąjungų organizacijų, labdaros ir paramos fondų, tarptautinių ar užsienio valstybių labdaros ir paramos fondų, advokatų, advokatų profesinių bendrijų, notarų, antstolių, kredito unijos narių steigiamų juridinių asmenų, kurie gali būti kredito unijos asocijuotais nariais pagal šio įstatymo 10 straipsnio 4 dalyje nurodytus reikalavimus, taip pat Lietuvos Respublikos civilinio kodekse nustatyta tvarka iš kredito unijos narių nepilnamečių vaikų (įvaikių) ar globojamų vaikų, jeigu bent vienas iš tėvų (itėvių) ar globėjų (rūpintojų) yra kredito unijos narys.~~

2. Dėl kredito unijų visuotinio narių susirinkimo skelbimo

KUĮ 21 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad kredito unijos apie šaukiamą visuotinio narių susirinkimą turi skelbti, be įstatuose nurodytų informavimo būdų, kredito unijos interneto svetainėje (jeigu ją kredito unija turi), centrinės kredito unijos, kurios nare yra kredito unija, interneto svetainėje, **regioninėje spaudoje** ir pranešti kredito unijos nariams elektroninių ryšių priemonėmis: elektroniniu paštu, trumpąja (SMS) žinute arba per elektroninės bankininkystės sistemas.

Reikalavimas kredito unijoms skelbti apie visuotinį narių susirinkimą regioninėje spaudoje yra perteklinis. Skelbimų talpinimas spaudoje reikalauja papildomų finansinių išlaidų ir toks būdas neužtikrina, kad nariai bus

² Kooperatinių bankų statistika https://v3.globalcube.net/clients/eacb/content/medias/publications/annual_reports/eacb-annual-report-2024-digital-simplepage.pdf

pasiekti – vis mažiau asmenų reguliariai perka / skaito regioninę spaudą, tai tampa pertekliniu reikalavimu. Kredito unijos naudoja patikimus ir patvirtintus būdus, kurie užtikrina, kad kiekvienas narys būtų informuotas asmeniškai (el. paštu, SMS žinute arba per elektroninės bankininkystės sistemas).

Atsižvelgiant į tai, siūlome keisti KUJ 21 straipsnio 1 dalį, išdėstant ją taip:

„1. Eilinį visuotinį narių susirinkimą šaukia kredito unijos valdyba kasmet ne vėliau kaip per 4 mėnesius nuo finansinių metų pabaigos. Apie šaukiamą eilinį visuotinį narių susirinkimą kredito unijos valdyba privalo ne vėliau kaip prieš 20 dienų iki susirinkimo dienos, be įstatuose nurodytų informavimo būdų, paskelbti kredito unijos interneto svetainėje (jeigu ją kredito unija turi), centrinės kredito unijos, kurios nare yra kredito unija, interneto svetainėje, ~~regioninėje spaudoje~~ ir pranešti kredito unijos nariams elektroninių ryšių priemonėmis: elektroniniu paštu, trumpąja (SMS) žinute arba per elektroninės bankininkystės sistemas“.

3. Dėl pareigos kredito unijose turėti rizikos vertinimo specialistą

KUJ 29 straipsnio 3 dalyje nustatyta prievolė kredito unijoms, kurių turtas pasiekia 15 mln. eurų, turėti bent **vieną rizikos vertinimo specialistą**.

Reikalavimas papildomo rizikos vertinimo specialisto laikytinas pertekliniu, kadangi centrinės kredito unijos nuolat stebi ir vertina savo narių kredito unijų rizikos rodiklius, taip pat joms teikia metodinę ir techninę pagalbą rizikos valdymo klausimais. Kredito unijos narės naudojami bendromis rizikos vertinimo procedūromis, modeliais ir IT sprendimais, kuriuos palaiko ir atnaujina centrinės kredito unijos. Centrinė kredito unijų vykdoma kredito unijų vidaus kontrolės ir rizikų valdymo sistema užtikrina kompetentingą ir kokybišką rizikų valdymo funkcijų veikimą kredito unijose ir tai eliminuoja rizikos vertinimo specialisto pareigybės poreikį kredito unijose.

Atsižvelgiant į tai, siūlome naikinti KUJ 29 straipsnio 3 dalį:

~~3. Kai kredito unijos turtas pasiekia 15 000 000 eurų arba daugiau, kredito unija privalo turėti bent vieną rizikos vertinimo specialistą, kurio kompetencija ir funkcijos nustatytos kredito unijos įstatuose ir (arba) kituose kredito unijos vidaus dokumentuose.~~

4. Dėl kredito unijų pelno paskirstymo

KUJ 39 straipsnio 2 dalį nustatyta, kad kredito unijų atskaitymai į privalomąjį rezervą arba rezervinį kapitalą yra privalomi ir negali būti mažesni kaip **90 procentų** kredito unijos paskirstytinojo pelno. Tuo tarpu bankams taikoma Lietuvos Respublikos bankų įstatymo 44 straipsnio 6 dalies nuostata, kuri numato, kad jų atskaitymai į privalomąjį rezervą arba rezervinį kapitalą negali būti mažesni kaip 1/20 paskirstytinojo pelno.

Pažymime, kad kredito unijų pelno paskirstymo reglamentavimas suformuotas dar iki kredito unijų reformos, įvykdytos 2018 m., todėl atsižvelgiant į esamą jau susiformavusią praktiką, kuomet kapitalo vykdymas yra užtikrinamas per centrinę kredito unijų visos priklausančių kredito unijų grupės mastu, tokia įstatymo nuostata stabdo tolimesnę sektoriaus plėtrą. Lankstesnis kredito unijų pelno paskirstymas leistų aiškiai bei skaidriai pritraukti ir motyvuoti pajininkus tuo pačiu užtikrinant aiškią pajinio kapitalo struktūrą bei asmenų motyvaciją naudotis kredito unijos paslaugomis.

Atsižvelgiant į tai, siūlome keisti KUJ 39 straipsnio 2 dalį, išdėstant ją taip:

„2. Privalomasis rezervas arba rezervinis kapitalas sudaromas iš kredito unijos pelno atskaitymų. Atskaitymai į privalomąjį rezervą arba rezervinį kapitalą yra privalomi ir negali būti mažesni kaip **90–50 procentų** kredito unijos paskirstytinojo pelno, iki privalomasis rezervas arba rezervinis kapitalas ir atsargos kapitalas sudarys ne mažiau 9/10 kredito unijos nuosavo kapitalo. Privalomasis rezervas arba rezervinis kapitalas kredito unijos visuotinio narių susirinkimo sprendimu gali būti panaudojamas tik kredito unijos veiklos nuostoliams padengti. Panaudojus dalį privalomojo rezervo arba rezervinio kapitalo ir (arba) atsargos kapitalo kredito unijos veiklos nuostoliams padengti, iš paskirstytinojo pelno vėl atskaitoma į privalomąjį rezervą arba rezervinį kapitalą tiek, kad privalomasis rezervas arba rezervinis kapitalas ir atsargos kapitalas taptų nustatyto dydžio“.

5. Dėl kredito unijoms taikomų skolinimo apribojimų vadovams

KUJ 45 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad bendra skolinimo suma vienam kredito unijos vadovui ir su juo artimaisiais ryšiais susijusiems asmenims **negali viršyti 10 procentų kredito unijos perskaičiuoto kapitalo**.

Praktikoje kyla akivaizdus poreikis skolintis didesnes sumas, o šiuo metu galiojantys reguliavimai stipriai apriboja mažesniųjų kredito unijų, kurių valdybose ar stebėtojų tarybose yra ūkininkų, veiklą. Dėl šios priežasties ūkininkai, kurie yra minėtų kredito unijų vadovai, netenka galimybės gauti paskolų iš savo pačių kredito unijų. Dėl šios priežasties minėti asmenys neretai turi pasitraukti iš kredito unijos vadovų tam, kad gautų reikiamą finansavimą. Atkreiptinas dėmesys, jog bankams tokio konkretaus 10 proc. ribojimo dėl skolinimo vadovams nėra numatyta (Lietuvos Respublikos bankų įstatymo 53 straipsnio 4 dalimi įtvirtinta nuostata, kad „Skolinimo su banku susijusiems asmenims sąlygas ir tvarką turi patvirtinti banko stebėtojų taryba“). Maksimalus vienam kredito unijos nariui teikiamos paskolos dydis yra ribojamas Lietuvos banko valdybos 2017 m. birželio 30 d. nutarimu Nr. 03-107 „Dėl kredito unijų didžiausios paskolos sumos vienam skolininkui normatyvo apskaičiavimo“ ir jis negali viršyti kredito unijos 25 proc. kredito unijos perskaičiuoto kapitalo. Atsižvelgiant į tai, teisiškai ir ekonomiškai netikslinga taikyti papildomų dubliuojančių maksimalios paskolos dydžio ribojimų. Manome, kad kredito unijoms turėtų būti taikomas analogiškas skolinimo ribojimo reglamentavimas kaip numatyta bankams Bankų įstatyme.

Atsižvelgiant į tai, siūlome keisti KUĮ 45 straipsnio 1 dalį išdėstant ją taip:

„1. Skolinimo kredito unijos vadovui ir su kredito unijos vadovu artimaisiais ryšiais susijusiems asmenims sąlygas ir tvarką turi patvirtinti kredito unijos stebėtojų taryba, o jeigu stebėtojų taryba kredito unijoje nesudaroma, – kredito unijos valdyba. Bendra tokio skolinimo suma vienam kredito unijos vadovui ir su juo artimaisiais ryšiais susijusiems asmenims negali viršyti ~~40 procentų kredito unijos perskaičiuoto kapitalo~~ **kredito unijos stebėtojų tarybos nustatytų dydžių**. Su kredito unijos vadovu artimaisiais ryšiais susijusiems asmenimis šiame straipsnyje laikomi kredito unijos vadovo sutuoktinis (sugyventinis), vaikai (įvaikiai), tėvai (įtėviai) ir juridiniai asmenys, jeigu kredito unijos vadovas valdo jų kvalifikuotąją įstatinio kapitalo ir (arba) balsavimo teisių dalį. Sprendimus dėl tokio skolinimo turi priimti kredito unijos valdyba, o su tokiu skolinimu susijęs asmuo negali dalyvauti priimant sprendimą. Skolinimo sąlygos šioje dalyje nurodytiems asmenims negali būti palankesnės negu kitiems kredito unijos klientams nustatytos skolinimo sąlygos“.

6. Dėl KUĮ tobulinimo, siekiant suderinti kapitalo instrumentų reglamentavimą su Reglamento (ES) Nr. 575/2013 reikalavimais

KUĮ nustatyta, kad kredito unijos pajinį kapitalą sudaro pagrindiniai ir papildomi pajai, kurie formuoja kredito unijos nuosavą kapitalą. Papildomi pajai gali būti paprastieji arba privilegijuotieji, o jų teisinį režimą bei specifiką detalai apibrėžia KUĮ 36 straipsnis. Pagal šiuo metu galiojantį Lietuvos banko valdybos 2014 m. sausio 17 d. nutarimą Nr. 03-9 „Dėl Ne nuosavybės vertybinių popierių, subordinuotųjų paskolų ir privilegijuotųjų pajų įtraukimo į kredito unijos II lygio kapitalą ir jų gražinimo (išpirkimo) taisyklių patvirtinimo“, privilegijuotieji pajai gali būti įtraukiami į kredito unijos II lygio (Tier 2) kapitalą, jei jie atitinka nustatytus kokybinius reikalavimus.

Visgi centrinės kredito unijos užtikrindamos ir vertindamos konsoliduotą grupės kapitalo pakankumą bei turėdamos pareigą užtikrinti saugią ir patikimą kredito unijų veiklą, privalo vadovautis 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) Nr. 575/2013 dėl prudencinių reikalavimų kredito įstaigoms ir investicinėms įmonėms ir kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 648/2012 (toliau – Reglamentas) nustatytais kriterijais. Dabartinis teisinis reguliavimas neleidžia privilegijuotųjų pajų klasifikuoti kaip papildomo 1 lygio (Additional Tier 1, toliau – AT1) kapitalo. Tai sąlygoja priklausomybę išimtinai nuo paprastųjų pajų (CET1), kas riboja kredito unijų plėtros potencialą bei kreditavimo pajėgumus, todėl privilegijuotųjų pajų, kaip hibridinio instrumento, integravimas į AT1 kapitalo bazę padėtų užtikrinti tvarios kredito unijos grupės veiklą.

Pažymėtina, kad dabartinis privilegijuotųjų pajų reglamentavimas KUĮ neatitinka Reglamento 52 straipsnyje įtvirtintų AT1 kapitalo reikalavimų. Galiojančiame KUĮ nėra įtvirtintas automatinis pagrindinės sumos nurašymo ar konvertavimo mechanizmas, kuris aktyvuotųsi pasiekus kritinę kapitalo ribą. Tuo tarpu Reglamento 52 straipsnio 1 dalies n punkte numatyta sąlyga kapitalo priemonės priskirti prie AT1 kapitalo, jei priemonės reglamentuojančiose nuostatose reikalaujama, kad, įvykus tam tikram įvykiui, būtų visiškai arba laikinai nurašyta pagrindinė priemonių suma arba priemonės būtų konvertuotos į bendro 1 lygio nuosavo kapitalo priemones. KUĮ 36 straipsnio 4 dalyje numatyta, kad kredito unijos privilegijuotieji pajai gali būti konvertuojami į paprastuosius pajus visuotinio narių susirinkimo sprendimu, jeigu galimybė juos konvertuoti yra nustatyta kredito unijos įstatuose ir jeigu ne mažiau kaip 2/3 visuotiniame narių susirinkime dalyvavusių kredito unijos narių balsų dauguma šiam sprendimui, balsuodami atskirai, pritaria kiekvienos klasės pajų savininkai, be to, tokiu atveju kredito unija turi visiškai atsiskaityti su privilegijuotųjų pajų savininkais. Toks KUĮ reglamentavimas neatitinka minėto Reglamento reikalavimo.

Antra, Reglamento 52 straipsnio 1 dalies l punkte numatyta sąlyga, pagal kurią priemonės reglamentuojančiomis nuostatomis įstaigai suteikiama visiška veiksmų laisvė bet kuriuo metu anuliuoti sumų

paskirstymą pagal priemones neribotam laikotarpiui, netaikant kaupimo sąlygos, ir įstaiga gali šiuos anuliuotus mokėjimus be apribojimų panaudoti savo įsipareigojimams įvykdyti suėjus jų terminui. KUĮ 36 straipsnio 5 ir 7 dalyse numatyta, kad kredito unija, kuri išleidžia privilegijuotuosius pajus, turi nustatyti konkretų (nekintamą) privilegijuotųjų pajų dividendo dydį procentais ir nėra numatyta sąlygos, kad gali bet kada atsisakyti mokėti dividendus, tik nurodoma, kas įvyksta, jeigu dividendams skirtos paskirstytinojo pelno dalies nepakanka visam nustatytam dividendui privilegijuotųjų pajų savininkams išmokėti. Toks reglamentavimas iš esmės nesudaro kredito unijai teisės bet kada ir be priežasties atsisakyti dividendų mokėjimo, kaip nurodyta Reglamente.

Atsižvelgiant į tai, siūloma tikslinti KUĮ 36 straipsnio nuostatas, įtvirtinant privalomą nuostatą dėl automatinio privilegijuotųjų pajų vertės nurašymo ar konvertavimo, pasiekus nustatytą kapitalo pakankamumo ribą ar įvykus kitiems reikšmingiems įvykiams, taip pat nurodant sąlygą, kad kredito unija turi teisę bet kuriuo metu anuliuoti dividendų mokėjimą, t. y. keičiant KUĮ 36 straipsnio 4 – 7 dalis, numatant jų atitiktį Reglamento reikalavimams. Suderinus KUĮ su Reglamento AT1 kapitalo įskaitymo reikalavimais būtų sukurta teisinė aplinka, leidžianti kredito unijoms naudoti kapitalo valdymo instrumentus, kuriuos galima būtų panaudoti kredito unijų sektoriaus finansinio stabilumo didinimui ir užtikrinimui, kad centrinių kredito unijų kapitalo bazė būtų stabili ir tvari.

7. Dėl centrinių kredito unijų teikiamų finansinių paslaugų

CKUĮ 4 straipsnyje nustatyta, kokiems subjektams ir kokias finansines paslaugas gali teikti centrinės kredito unijos. Centrinės kredito unijos turi teisę teikti visas paslaugas 1) savo nariams; 2) kredito unijų centrinės kredito unijos narių nariams; 3) Lietuvos Respublikoje įsteigtoms kredito unijų asociacijoms; 4) kitoms Lietuvos Respublikoje įsteigtoms finansų įstaigoms, o indėlio priėmimo ir mokėjimo paslaugas turi teisę teikti visiems juridiniams asmenims.

Jei neliktų KUĮ reikalavimo kredito unijoms teikti paslaugas tik nariams (šio rašto pasiūlymas Nr. 1), būtinas analogiškas CKUĮ pakeitimas, t. y. numatant, kad centrinės kredito unijos gali teikti visas finansines paslaugas visiems asmenims. Kitu atveju susidarytų neproporcinga reguliavimo situacija, kuomet kredito unijos teikia paslaugas visiems asmenims, tuo tarpu centrinės kredito unijos gali teikti paslaugas tik siauram ratui, kas sudarytų prielaidas ribotai veiklai.

Atsisakymas esamų apribojimų suteiktų didesnę centrinių kredito unijų autonomiškumą nuo kredito unijų tuo pačiu užtikrinant aukštesnę paslaugų kokybę pačioms kredito unijoms, kas leistų iš centrinių kredito unijų veiklos pajamų plėsti (IT, rizikos, atitikties, finansų) infrastruktūrą ir taip prisidėti prie prieinamesnių finansinių paslaugų bei didesnės konkurencijos šioje rinkoje. Nepaisant to, kad didžiąja dalimi centrinėms kredito unijoms, vadovaujantis CKUĮ, Bankų įstatymu ir Reglamentu (ES) Nr. 575/2013, yra taikomi analogiški reikalavimai, kaip ir bankams, finansinių paslaugų teikimo galimybę neproporcingai apriboja CKUĮ 4 straipsnis suteikdamas nepagrįstą konkurencinį pranašumą bankams bei kitoms finansų įstaigoms.

Kartu minėtų ribojimų atsisakymas padidintų centrinių kredito unijų galimybes valdyti visos grupės likvidumą. Pavyzdžiui, CKUĮ pakeitimai leistų indėlius ir kitas gražintinas lėšas priimti iš visų fizinių asmenų ir tai sudarytų galimybes centrinėms kredito unijoms užtikrinti savo ir kredito unijų grupės likvidumą, kaip tai numatyta CKUĮ 5 straipsnio 1 dalies 1 punkte. Lietuvoje veikiantys specializuoti bankai, pritraukdami pinigus iš fizinių asmenų, aktyviai naudojami tarptautinėmis indėlininkų platformomis, tuo tarpu centrinėms kredito unijoms tokias galimybes tiesiogiai riboja CKUĮ.

Atsižvelgiant į tai, siūlome keisti CKUĮ 4 straipsnio 1 dalį, išdėstant ją taip:

„1. Centrinė kredito unija turi teisę teikti šio straipsnio 2 ir 4 dalyse nustatytiems asmenims licencines finansines paslaugas ir kitas finansines paslaugas, tarp jų ir finansines paslaugas užsienio valiuta, jeigu šios teisės neapribotos šio ar kitų įstatymų nustatyta tvarka. Centrinė kredito unija privalo teikti šio įstatymo 2 straipsnio 8 dalies 1 punkte nustatytą licencinę finansinę paslaugą“.

Taip pat siūlome naikinti CKUĮ 4 straipsnio 2, 3 ir 4 dalis:

~~2. Centrinė kredito unija turi teisę teikti finansines paslaugas:~~

~~1) savo nariams;~~

~~2) kredito unijų centrinės kredito unijos narių nariams;~~

~~3) Lietuvos Respublikoje įsteigtoms kredito unijų asociacijoms;~~

~~4) kitoms Lietuvos Respublikoje įsteigtoms finansų įstaigoms.~~

~~3. Centrinė kredito unija finansines paslaugas šio straipsnio 2 dalies 2 punkte nurodytiems asmenims teikia tik tada, kai to prašo kredito unija, kurios nariui finansinė paslauga teikiama, arba kitais centrinės kredito unijos patvirtintose taisyklėse numatytais atvejais ir sąlygomis.~~

~~4. Indėlius ar kitas grąžintinas lėšas centrinė kredito unija, be šio straipsnio 2 dalyje nurodytų asmenų, gali priimti ir iš visų rūšių ir visų teisinių formų juridinių asmenų. Be to, centrinė kredito unija turi teisę teikti šioje dalyje nurodytiems asmenims šio įstatymo 2 straipsnio 8 dalies 2 punkte nustatytas mokėjimo paslaugas.~~

Tikime, kad šie konkretūs argumentais pagrįsti siūlymai, skirti KUĮ ir CKUĮ pakeitimams, bus įvertinti ir taps pagrindu tobulinant kredito unijų sektoriaus teisinį reglamentavimą. Prašome įtraukti šiuos visam kredito unijų sektoriui aktualius siūlymus į artimiausių teisėkūros iniciatyvų darbotvarkę ir imtis realių priemonių regioninės finansinės įtraukties problemoms spręsti.